

val řízení silostroje řidiči podle předpisů k tomu neoprávněnému, sledoval účel obcházeti tyto předpisy a odporuje proto dobrým mravům podle § 879 první odstavec obč. zák., neboť nemravnou není jen taková smlouva, jejíž předmět jest nemravný, nýbrž, i je-li účel, jehož smlouvou má být dosaženo, v rozporu se zákonným zákazem. Jest proto záruční smlouva podle § 879 první odstavec obč. zák. nicotnou a nemůže z ní žalobce odvozovati nároky.

Čís. 11768.

Pokud při smlouvě, již byl někdo pověřen generálním rozprodejem zboží vyrobeného v továrně druhé smluvní strany za prodejní provisi a za určité procento z obrátu, nešlo o smlouvu služební, nýbrž o smluvní poměr samostatného podnikatele (obchodního agenta), jenž nebyl povinen vydati se na obchodní cesty v době určené druhou smluvní stranou a jehož zdráhání se vyhověti tomuto příkazu vůbec i při vhodných vzorcích i přiměřených cenách neopravňovalo druhou smluvní stranu k jednostrannému zrušení smlouvy.

(Rozh. ze dne 18. června 1932, Rv II 314/31.)

Žalobce uzavřel dne 16. dubna 1928 se žalovanou firmou smlouvu, podle níž byl pověřen generálním rozprodejem textilního zboží, vyrobeného v nové továrně žalované firmy, a měl za to dostávat prodejní provisi a z obrátu určitá procenta, i když se obrát stal bez jeho přičinění a mimo jeho rayon (v zahraničí), jakož i polovičku z docílených vyšších cen, než mu byly limitovány. Mohl i vystoupiti jako samokupitel, t. j. koupiti zboží na vlastní účet za ceny platící pro velkoobchod, naproti tomu měl převzít ručení del credere; provise se měly platiti vždy až po projití půl roku. O ukončení smluvního poměru bylo řečeno, že má žalovaná firma právo smlouvu pololetně bez odbytného vypovědění, pakli by prodeje žalobcem zprostředkované nedosáhly ročně ani 75% množství zboží odevzdaného k rozprodeji. Byla-li by dána žalovanou stranou výpověď bez důvodů v nejbližších 15 letech, příslušet má žalobci odbytné 250.000 Kč a má po jeho smrti, kdyby nastala před uplynutím 15 let, příslušet jeho zákonným dědicům právo vstoupiti do smlouvy; mohou však žádati místo toho odbytné 250.000 Kč. Žalobce nesměl přijmouti zastoupení jiné firmy, aniž se účastniti na cizím podniku. Ježto se žalobce zdráhal konati v prosinci a v lednu sprostředkovatelské služby, zrušila žalovaná firma s ním smlouvu bez výpovědi. Žalobou, o níž tu jde, domáhal se žalobce na žalovanou firmu zaplacení odbytného 250.000 Kč a odškodnění za výpovědní lhůtu. Oba nižší soudy žalobu zamítly.

Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek a vrátil věc odvolacímu soudu, by o odvolání dále jednal a znovu rozhodl.

Důvody:

Jest přisvědčiti dovolateli, že odvolací soud správně označuje smlouvu, kterou žalobce uzavřel se žalovanou firmou, za smlouvu sui generis, že však z toho nevyvozuje správné důsledky. O smlouvu spole-

čenskou (§ 1175 a násl. obč. zák.) nejde, poněvadž žalobce podle smlouvy nebyl účasten na zisku a na ztrátě podniku (§§ 1193 a 1197 obč. zák.). O smlouvu služební může jít jen, bylo-li účelem smlouvy zjednání služby agenta, jeho podřízenost, jeho nárok na práci bez možnosti použití pomocníků, jde-li o práci za řízení a podle dispozic zaměstnavatelových, o závazek ručení za péči, bez rizika za zdar práce; je-li však předmětem smlouvy výsledek práce, ujednána-li odměna za hotové dílo, prováděné podle vlastního plánu s vlastními prostředky, s pomocníky s převzetím nebezpečí zdaru, pak jde o samostatného podnikatele, o obchodního agenta, neb o sprostředkovatele. U agentů na provisi jest pravidelně úmyslem stran, by objednatel již získal hotové zakázky a proto jde zpravidla o jinou smlouvu, než služební (srovnej rozh. 9617, 6093, 5451, 5556 sb. n. s.). Již z obsahu smlouvy ze dne 16. dubna 1928 vyplývá, že žalobce mohl volně nakládati svým časem, nepodléhal dispozicím firmy v tom, jak si práci rozdělí, nýbrž jen v tom, zač má prodávati. Měl se jen ve vlastním zájmu, — což bylo ovšem i zájmem firmy, — starati, by rozprodal aspoň 75% zboží mu odevzdaného; kdy, bylo jeho věcí. Nešlo tedy o smlouvu služební, nýbrž o smluvní poměr samostatného podnikatele (obchodního agenta) se žalovanou firmou, což zřejmo i z toho, že se smlouva nevztahovala jen na jeho osobní výkony, nýbrž přecházela i na jeho dědice, že neměl pevný služební plat, nýbrž jen nárok na provisi a na procenta z obrátu. Bylo proto žalobcovou věcí, kdy chtěl započítí s vyvinutím sprostředkovatelské činnosti. Že v tom směru podstoupil závazek cestovati se vzorníky v určitou roční dobu, o tom se smlouva nezmiňuje. Zdráhal-li se žalobce konati cesty sprostředkovatelské o vánocích a v lednu proto, že pokládal dobu tu za nevhodnou ke své činnosti, nelze v tomto zdráhání spatřovati oprávněný smluvní důvod k jednostrannému předčasnému zrušení smlouvy bez výpovědi žalovanou firmou, neboť bylo věcí žalobcovou, kdy mezi rokem rozprodá 75% zboží k rozprodeji mu svěřeného, anebo zda je z části nebo zcela koupí na vlastní účet. Žalobce byl samostatným obchodníkem, jeho práva a závazky se řídily jen smlouvou. Proto mohla žalovaná firma jednostranně zrušiti bez odbytného smluvní poměr jen výpovědí z důvodu uvedeného v bodech 8 a 9 smlouvy, totiž, kdyby byl žalobce nedocílil odprodeje 75% zboží ku prodeji mu odevzdaného, pokud se týče zboží to sám neodkoupil, nebo, kdyby byl převzal bez svolení firmy zastoupení jiného podniku, nebo kdyby se zúčastnil kapitálově nebo jiným způsobem bez svolení firmy na jiném podniku podobné branže a tím pozbyl důvěry žalované firmy. Právo k jednostrannému zrušení smlouvy bez výpovědi vůbec a k výpovědi bez odbytného z důvodu neuposlechnutí rozkazu jíti na cesty v určitý čas žalované straně ve smlouvě vyhrazeno nebylo. Stalo-li se však přes to, nebylo kryto smlouvou a zavazovalo tudíž žalovanou firmu k zaplacení 250.000 Kč odbytného žalobci. Žalobci nemohlo býti lhostejno, zda roční smluvené množství zboží (75%) prodá, či zda je bude musiti aspoň částečně odkoupiti, by předešel výpovědi žalované firmy, a proto měl vynikající zájem na barvě vzorků a na výši ceny zboží, ana nezpůsoblost barvy vzorků a přemrštěnost cen zmenšovala nebo dokonce ničila možnost jeho úspěchu při sprostředkování prodejů zboží. Z toho vy-

plývá jeho oprávnění brániti se proti vzorkům co do barvy méně způsobilým, nevhodným, a proti vysoké ceně. Vždyť by byla měla žalovaná firma, kdyby jí příslušelo neobmezené právo volby vzorků a určení cen zboží bez spolupůsobení žalobce, v rukou prostředek, odevzdáním vzorků nevhodných barev a přemrštěnými cenami znemožniti žalobci dosažení rozprodeje 75% zboží a tím i prostředek dosíci záminky, by dala nepohodlnému sprostředkovateli výpověď ze smluvního poměru podle smlouvy. Posoudil proto odvolací soud věc mylně po právní stránce (§ 503 čís. 4 c. ř. s.), uznáv, že žalobce měl podle smlouvy povinnost vydati se na obchodní cesty ať již za účelem informace nebo prodeje v době určené žalovanou firmou a že zdráhání se vyhověti tomuto příkazu vůbec, i při vhodných vzorcích i přiměřených cenách opravňovalo žalovanou firmu k jednostrannému zrušení smlouvy. O takovémto oprávnění k jednostrannému zrušení smlouvy bez výpovědi lze mluvit tím méně, pakli vzorníky byly sestaveny bez žalobceva spolupůsobení a žalobce si vzhledem k barvě vzorků a k výši žádaných cen zboží nesliboval úspěch při sprostředkování prodeje, třebaže nižší soudy na základě posudku znalce zjistily, že jakost i cena vzorků vyhovovala.

Čís. 11769.

S hlediska § 4 zákona ze dne 1. července 1926, čís. 232 sb. z. a n., není závady, by nemohla býti započtena vzájemná pohledávka majitele šekového účtu vídeňské poštovní spořitelny na její pohledávku z lombardní zápůjčky, kterou převzal československý poštovní šekový úřad. Podmínkou započtení jest však, by vzájemná pohledávka byla převedena skutečně na československý poštovní šekový úřad a by byla splatná. Splatnou u tohoto úřadu stala by se teprve, až ministerstvo financí určí, jakým podílem má býti kryta v československých korunách.

Pokud majitel šekového účtu neprohlásil k vídeňské poštovní spořitelně do převodu lombardní pohledávky na československý poštovní šekový úřad (do účinnosti dohod o převodu t. j. do 10. června 1929), že započítává svou pohledávku ze šekového účtu na pohledávku vídeňské poštovní spořitelny z lombardní zápůjčky, nemohly nastati v poměru k československému státu účinky započtení vůbec. Od té doby mohl jeho dluh započtením zaniknouti jen, kdyby byla jeho pohledávka na československý poštovní úřad skutečně převedena a bylo určeno, jakým poměrem bude uhrazena. Prohlášení majitele šekového konta po 10. červnu 1929 o započtení k československému státu nepůsobí extunc.

Úroky ze zápůjčky na lombard válečných půjček jest připočísti k jistině pololetně, třebaže v podmínkách o úpisu válečné půjčky a o lombardní zápůjčce na její úpisy není výslovně uvedeno, že se úroky připočtou pololetně k jistině, plyne-li to z úmyslu stran a ze zvyklostí v obchodě.